

Ett svenskt existensförsvaret

av Tommy Jeppsson

TITEL:

Möta Hejda Slå. Så skulle Sverige försvaras

REDAKTÖR:

Bo Hugemark

FÖRLAG:

Medströms Bokförlag, Livonia Print, Riga, 2019

DELTAGARNA I FORSKNINGSPROJEKTET "Försvaret och det kalla kriget" är att gratulera till ännu en kvalitetspublikation. Boken utgör en fortsättning på *Den stora invasionen* som utkom 2017 och behandlar försvarsplaneringen i vårt land som den såg ut efter fredsslutet 1945 fram till det kalla krigets slut. Således en tidsperiod innefattande mer än fyra decennier. Titeln, *Möta, Hejda, Slå* är välfunnen då den sammanfattar den dåvarande strategiska och operativa kärnidén bakom ett svenskt existensförsvaret.

Efter läsning av boken stärks intrycket av sanningshalten i devisen att *för att veta var man är på väg måste man veta var man har varit*. Varmed kan hävdas att dåtidens försvarsmakt ger en bild av vilka militära behov som den nationella existensen uppfattades kräva utgående ifrån omvärldssituationen. Inte så att dåtidens försvarsmakt var fullödlig i alla avseenden, stora brister fanns, men då är det viktigt att komma ihåg att ingen försvarsmakt är fri från brister.

Även om dagens behov inte är sammanfallande med de dåtida finns det viktiga lärdomar som inte blivit obsoleta enbart av

det skälet att de var giltiga under det kalla kriget. För det första gällde det då som nu landets säkerhet, således statens kärnuppdrag. Som en följd därav en fråga som kan hävdas vara överordnad partipolitiken, vilket också var ett förhållande som gällde under många år under den period som avhandlas. En annan lärdom är att fred bevaras genom styrka, historiskt belagt upprepade gånger och från vår utgångspunkt innebärande att Försvarsmakten som en del av totalförsvaret har en sådan styrka och sammansättning att kostnaderna för den presumtive angriparen överväger de förväntade intäkterna. En tredje lärdom är att säkerhet kostar. Då anslogs, likaledes under en lång följd av år, mer än tre procent av BNP till försvaret. En fjärde lärdom är att byggandet av militär liksom civil försvarsförmåga kräver tid, lång sådan. Inte bara för kapacitetsskapandet i sig utan lika mycket för den folkförankring som är en avgörande faktor då det gäller att uppvisa för omvärlden att försvaret är hela folkets angelägenhet. En avgörande komponent i ett totalförsvarskoncept som kan utöva ett totalt samhälleligt motstånd och därmed

bidra till att landet inte angrips. Som en konsekvens av dessa fyra lärdomar följer den femte som innebär att Försvarsmakten var en del av, ett på alla samhällsnivåer, genomtänkt totalförsvarskoncept, något som definitivt inte blivit omodernt.

Boken behandlar fyra huvudområden, strategin, operationerna, beredskapen och stridskrafterna. Medverkande författare är samtliga personer som har ingående kunskaper och erfarenheter av det som avhandlas, utgående ifrån det självupplevda, varmed sammanhang och en fördjupad förståelse för dåtida försvarsproblem klarläggs för läsaren. Men, läsandet av *Möta, Hejda, Slå* ger inte bara tankemässiga kopplingar till en passerad tidsålder. Att vi under den period som förevarit sedan det kalla krigets slut, således under tre decennier, tappat såväl kunskap som skrotat/skänkt bort system vilka bedöms ha varit av värde när det nationella försvaret åter är i blickfånget stämmer till eftertanke.

Givetvis ger läsandet av de olika bidragen i boken ännu rikare tillfällen till reflektioner över dåtiden än nutiden. Vad var bra och vad var mindre bra med det dåtida försvarskonceptet, med den dåtida strategin och det dominerande operativa tänkandet? Hade vi ett trovärdigt beredskapssystem och var innehållet i de olika stridskraftsslagen av sådan kvalitet utbildningsmässigt och materiellt att utsikt till framgång fanns om en konfrontation med motståndaren blivit ett faktum? Boken ger åtskilligt stoff för egenreflektion kopplad till dessa frågor. Samtidigt finns värdefulla erfarenheter som

kan vidareföras till vår egen tid liksom för utformningen av våra framtida försvarslösningar som exempelvis:

- Betydelsen av en långsiktig totalförsvarsstrategi grundad på en överordnad nationell strategi.
- Vikten av en levande operativ och taktisk utveckling som tar tydlig hänsyn till småstatens förutsättningar
- Avvägningen mellan de olika stridskraftsslagen och mellan kvalificerade och mindre kvalificerade stridskrafter, således den s k ”high–low–mix” som inte undgår någon militär organisation och som svenskt försvar som det såg ut under det kalla kriget gav tydliga exempel på.
- Betydelsen av realistiska övningar, således träna som så striden avses att genomföras.
- Vikten av balans mellan de militära och civila delarna i totalförsvaret. Här kontrasterar situationen under det kalla kriget påtagligt med nuet där ett ännu ej utbyggt civilt försvar är den logistiska förutsättningen för genomförandet av militära operationer.

Sammantaget en mycket läsvärd bok som väcker minnen hos en äldre läsekrets och bygger kunskap hos en yngre samt leder tanken vidare mot möjliga framtida behov.

Recensenten är överstelöjtnant, ledamot av KKrVA samt redaktör för dess Handlingar och Tidskrift.